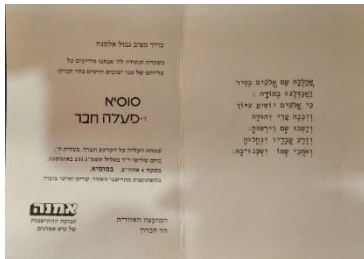

הקמת סוסיא-כחלק מספור גאולת הנגב/ חני פלג

לפני 40 שנה ביב' באלול תשמ"ג עלתה לקרקע התיישבות חדשה בדרום הר חברון - הישוב סוסיא.

על הקמת הישוב כבר כתבנו בעלון בעבר. הפעם לכבוד יום ההולדת ה-40 לסוסיא ננסה לעמוד על חשיבות ההתיישבות בסוסיא בפרט ובדרום הר חברון בכלל. לשם כך, נסקור בקצרה את תולדות ההתיישבות היהודית הציונית במרחב שמצפון וממזרח לבאר שבע.

בסוף תקופת המנדט הבריטי בהצעת החלוקה של הארץ לשתי מדינות, יהודית וערבית, יועד הנגב למדינה היהודית. אולם היו בו רק 3 מצפים- חוות חקלאיות בית אשל, גבולות ורביבים. מוסדות הישוב הקימו במוצאי יום כיפור תש"ז 11 ישובים שעלו לקרקע בלילה אחד. המטרה היתה ליישב את הנגב ולהראות את רצינות כוונותיה של התנועה הציונית.

במלחמת השחרור המצרים והירדנים ניסו לכבוש את הנגב אך צה"ל, הצבא העברי שאך נולד, שחרר את הנגב הצפוני והמערבי במבצעים יואב וחורב. במבצעים עובדה ולוט שוחרר הנגב המרכזי וצה"ל הגיע עד לאילת הנקודה הדרומית ביותר. ובמזרח הגיעו עד לסדום, עין גדי ומצדה שעל חוף ים המלח.

אלו ישובים היו במרחב הדרומי שממזרח ומצפון לעיר באר שבע אחרי מלחמת השחרור?

באר שבע-, נכבשה העיר בשעות הצהריים של 21 באוקטובר 1948 על ידי כוחות צה"ל, רוב תושבי העיר נמלטו צפון מזרחה, לעבר הרי חברון, או גורשו לרצועת עזה. ביום ראשון, 31 בדצמבר 1950 התקיים טקס חנוכת העיר באר שבע החדשה. ב-1960 נחנך בית החולים סורוקה. ב-1970 נחנכה בעיר אוניברסיטת הנגב, ששמה הוסב אחר כך לאוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

מפעלי ים המלח בסדום- במלחמת השחרור, המפעל הדרומי בסדום היה נתון במצור, ובמשך חודשים רבים הועברה אליו אספקה במטוסים. ב-23 בנובמבר 1948, במסגרת מבצע לוט, חודש הקשר היבשתי עם סדום. במשך מספר שנים המפעל נותר ללא פעילות, ב-1952 הקימה ממשלת ישראל את חברת "מפעלי ים המלח בע"מ", והעבירה לחברה את המפעל שהולאם.

עומר- תחילת דרכו כקיבוץ אילתה הקיבוץ התפרק תוך פחות משנה. בשנת 1949 הקימו חיילים משוחררים באתר מושב שיתופי. לאחר שנים הפך למועצה מקומית.

דימונה-דימונה הוקמה בספטמבר 1955 כאשר הובאו למקום 23 משפחות של עולים מצפון אפריקה ועולים ממזרח אירופה והשתלבו בתעשייה המקומית שהובאה לשם.

ערד- 11 שנה אחרי סיומה של מלחמת השחרור, ב-1960 הוחל בתכנון חבל ערד, ובמרכזו העיר ערד כ"עיר המתוכננת הראשונה בישראל", ביוזמת לובה אליאב, בשנת 1962 הגיעו לערד המתישבים הראשונים, שבאו ברובם למקום ביוזמת מוסדות המדינה.

יער יתיר- בשנת 1964 החלו יערני קק"ל לנטוע את היער "כנגד כל הסיכויים" באזור היובשני הסמוך לקו הפסקת האש עם ממלכת ירדן למטרה של תפיסת אדמות.

הבדואים בנגב- מלחמת העצמאות הייתה נקודת-מפנה גורלית לכל שבטי הבדואים בנגב שמנו לאחר גירוש חלקם לסיני כ-12,740 נפש, במסגרת 17 שבטים. המצב הביטחוני בארץ, בשנות

המדינה הראשונה, חייב הקמת ממשל צבאי לטיפול באוכלוסייה הלא-יהודית שנותרה בארץ. הממשל הצבאי תחם את הבדואים בנגב בשטח מוגדר שקיבל את הכינוי 'אזור הסייג' – שפרושו השמורה, בין דימונה לערד ולעיר באר שבע.

לסיכום פרק זה נאמר כי מצפון מזרח לבאר שבע היו עד מלחמת ששת הימים הישובים עומר, ערד, דימונה, מפעלי ים המלח בסדום והבדואים שבאזור הסייג.

המצב השתנה עם תום מלחמת ששת הימים שבמהלכה שוחרר הר חברון. שנה לאחר מלחמת ששת הימים בפסח תשכ"ח מתיישבים מתנחלי חברון במלון פארק שבעיר ובנו את קרית ארבע.

הרב אליעזר ולדמן ז"ל שהקים בקרית ארבע את ישיבת ההסדר ניר בשנת 1978 עודד את תלמידיו להקים ישובים בדרום הר חברון על מנת לייצר רצף התיישבותי מחברון ועד באר שבע ולגאול את נחלת יהודה הדרומית זו המוזכרת בפירוט בספר יהושע פרק טו.

מח וּבָהָר--שְׁמִיר וְיִתִּיר, וְשׁוֹכָה. מִט וְדָנָה וְקָרִית-סֵנָה, הִיא דָּבָר. {ס} נ וְעֵבֶב וְאַשְׁתָּמָה, וְעֵבִים. נֹא וְגִלְשָׁן וְחֹלֶן, וְגִלְהָ: עָרִים אַחַת-עֶשְׂרֵה, וְחֻצְרֵיהֶן. {ס} נֶבֶב אֶרֶב וְרוּמָה, וְאַשְׁעֹן. נֶג וְיִכִּים {וְיִנּוּם} וְבֵית-תַּפּוּיִחַ, וְאַפְּקָה. נֹד וְחֻמְקָה, וְקָרִית אֶרְבֶּעַ הִיא חֶבְרוֹן--וְצִיעֵר: עָרִים תִּשְׁעַ, וְחֻצְרֵיהֶן. {ס} נֶה מְעוֹן כְּרָמֶל, וְזִיף וְיוֹטָה. נו וְיִזְרְעֶאל וְיִקְדָּעִם, וְזִנּוּחַ. נֹז הַקִּין, גִּבְעָה וְתִמְנָה: עָרִים עֶשֶׂר, וְחֻצְרֵיהֶן. {ס}

חבורת צעירים מיישבת ניר התגייסו למשימה והתארגנו כגרעין עיבב בקרית ארבע שאזרח את היאחזות הנח"ל מעון בקיץ 1982. בשנה זו נבנה ישוב הקבע בגבעה הסמוכה לבית הכנסת העתיק סוסיא שאליו עברו ביב' אלול תשמ"ג, אוגוסט 1983.

קדמו לסוסיא המושבים השיתופיים מושב יתיר- שהוקם ב1977 ביער יתיר ומושב כרמל שהוקם בחורף 1981.

בשנה שהוקמה סוסיא הוקמו עוד 4 ישובים- עתניאל, בית חגי, תלם, אדורה. כמו כן הוקמה המועצה האזורית הר חברון ובראשה עמד יצחק ערמוני.

חלום דורות מתגשם ישוב נחלת אבות. הישובים בדרום הר חברון שינו את המפה. נוצר רצף התיישבות יהודית בין קריית ארבע לבאר שבע.

ומה היום? מועצה האזורית דרום הר חברון מונה 21 ישובים. בינה לבין באר שבע נמצאים הישובים מיתר, כרמים וכרמית. ביער יתיר מתוכנן הישוב העירוני חירן. ממערב לצומת שוקת הולכת ומוקמת קריית

המודיעין של הצבא. בשנה האחרונה הוכרזה תוכנית להקמת 7 ישובים בבקעת ערד ובהם העיר כסיף המיועדת לאוכלוסיה חרדית.

חזון הנביאים הולך ומתגשם לנגד עינינו ונִבְטָעִתִּים עַל אֲדָמָתָם וְלֹא יִנְתָּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם" (עמוס ט)

תמונות מאלבום סוסיא עבר והווה.

